

Propozycje zmian w projekcie w części dotyczącej pomocy ofiarom.

Najważniejszą rzeczą dla osób uprawnionych do odszkodowania jest możliwie najszybsze uzyskanie należnych im kwot z tytułu zadośćuczynień, odszkodowań i świadczeń rentowych. Nie tylko zapewni im to możliwie szybkie uzyskanie środków koniecznych dla zapobieżenia dalszej degradacji ich życia, ale również umożliwi finansowanie optymalnej opieki medycznej, opieki psychologicznej i ewentualnej opieki ze strony osób trzecich. Tym samym znacznie ograniczy negatywny wpływ skutków czynu przestępczego na życie ofiar.

Proponowane zmiany:

I. W ustawie o kosztach sądowych.

W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych (Dz.U.2020.755), w części TYTUŁ Opłaty, Dział 1, Przepisy ogólne,

- 1. W art. 15. 1 dopisuje się lub wartość ta podlega swobodnej ocenie sądu**
- 2. Po art. 15. 1 dopisuje się art. 15. 1a Od pisma wniesionego w sprawie o prawa majątkowe wynikające, z opisanych w art. 156 lub 157 kodeksu karnego, skutków przestępstw, przewodniczący określa opłatę tymczasową**
- 3. W art. 17 zamiast słów „pobiera się od tej osoby opłatę”, wpisuje się nie pobiera się opłaty.**

Wymienione wyżej artykuły otrzymują brzmienie:

Art. 15. 1. Od pisma wniesionego w sprawie o prawa majątkowe, w której wartości przedmiotu sprawy nie da się ustalić w chwili jej wszczęcia **lub wartość ta podlega swobodnej ocenie sądu**, przewodniczący określa opłatę tymczasową.

Art. 15. 1a Od pisma wniesionego w sprawie o prawa majątkowe wynikające, z opisanych w art. 156 lub 157 kodeksu karnego, skutków przestępstw, przewodniczący określa opłatę tymczasową.

2. Opłatę tymczasową określa się w granicach od 30 złotych do 2000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 300 złotych do 20 000 złotych. 3. W orzeczeniu kończącym postępowanie w pierwszej instancji sąd określa wysokość opłaty ostatecznej, która jest bądź opłatą stosunkową, obliczoną od wartości przedmiotu sporu ustalonej w toku postępowania, bądź opłatą określoną przez sąd, jeżeli wartości tej nie udało się ustalić. W tym wypadku opłatę ostateczną sąd określa w kwocie nie wyższej niż 5000 złotych, mając na względzie społeczną doniosłość rozstrzygnięcia i stopień zawiłości sprawy.

Art. 16. 1. Jeżeli opłata ostateczna jest wyższa od opłaty tymczasowej, sąd orzeka o obowiązku uiszczenia różnicy, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu

Art. 17. W wypadku wstąpienia do sprawy osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania, **nie pobiera się od tej osoby opłaty** należnej od takiego pozwu lub wniosku.

Uzasadnienie

Największym problemem blokującym ofiarom przestępstw dostęp do drogi sądowej jest konieczność opłacenia kosztów sądowych w wysokości 5% wartości przedmiotu sporu (maksymalnie 200 000 zł). Roszczenia związane ze skutkami wypadków drogowych, szczególnie w przypadkach szczególnie ciężkich wypadków, bardzo często sięgają setek tysięcy złotych, co powoduje, że dla rozpatrzenia sprawy przez sąd potrzebne jest opłacenie kosztów sądowych idących w dziesiątki tysięcy złotych. Zmiany spowodują, że rozliczenie kosztów sądowych będzie następowało w wydanym wyroku.

II. W ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003 Nr 124 poz. 1152)

1. W art. 14 ust. 2 zd. 1 **wykreśla się „,chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego”.**

Aktualne brzmienie przepisu

Art. 14. 1. Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie.

2. W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, **chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego.** W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Proponowane brzmienie:

2. **W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o**

szkodzie. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Dotychczasowy zapis umożliwia zakładowi ubezpieczeń, odpowiedzialnemu za naprawienie szkody, bierne oczekiwanie na wynik postępowania karnego. Jest to niezgodne z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 10 stycznia 2000 r. (III CKN 1105/98) wyraźnie stwierdził, że Dla wyniku rozpoznawanej sprawy istotna jest treść art. 817 k.c. Jego paragraf pierwszy obliguje ubezpieczyciela - przy braku odmiennych dyspozycji umownych - do spełnienia świadczenia w terminie 30 dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku... W uchwale z dnia 9 czerwca 1995 r., III CZP 69/95 (OSNC 1995, nr 10, poz. 144) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, podzielany przez skład orzekający w niniejszej sprawie, że zakład ubezpieczeń odpowiadający za sprawcę wypadku komunikacyjnego z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej dopuszcza się zwłoki, jeżeli nie spełnia świadczenia na rzecz poszkodowanego w terminie 30 dni, licząc od dnia zawiadomienia o wypadku (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 133). Skutki zwłoki (opóźnienia) są określone m.in. w art. 481 § 1 k.c. i obligują dłużnika do zapłaty odsetek... Działalność ubezpieczeniowa ma charakter profesjonalny, dlatego należy przyjąć, że zakład ubezpieczeń jest w stanie sprawnie przeprowadzić postępowanie likwidacyjne we własnym zakresie, korzystając z wyspecjalizowanej kadry oraz - w razie potrzeby - z pomocy rzeczoznawców (por. art. 355 § 2 k.c.). W warunkach istnienia rynku ubezpieczeniowego oraz wolnej konkurencji przyjęcie innego stanowiska byłoby nawrotem do minionego systemu gospodarczego, w którym państwowi monopolisci mieli uprzywilejowany status. Z tych względów należy uznać, że przepis art. 817 § 2 k.c. nie upoważnia ubezpieczyciela do zaniechania prowadzenia postępowania likwidacyjnego do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego dotyczącego wypadku komunikacyjnego, w którym uczestniczył kierownca ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej.

Art. 817. KC

Termin spełnienia świadczenia

§ 1. Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku.

§ 2. Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1.

§ 3. **Umowa ubezpieczenia lub ogólne warunki ubezpieczenia mogą zawierać postanowienia korzystniejsze dla uprawnionego niż określone w paragrafach poprzedzających.**

Uzasadnienie

Taka zamiana doprowadzi treść art. 14 ust. 2 do zgodności zapisu z art. 817 kodeksu cywilnego i zgodności z orzecnictwem Sądu Najwyższego. W istotny sposób skróci czas postępowań likwidacyjnych jak również możliwość uzyskania przez osoby poszkodowane należnych im kwot odszkodowań w możliwie najkrótszych terminach. Może też ograniczyć ilość spraw wpływających do sądów cywilnych.

III. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2021)

1. W art. 21 ust. 1 pkt 3 b dopisuje się **..oraz zasądzonych od tych kwot odsetek**
2. W art. 21 ust. 1 pkt 3 c dopisuje się **... oraz zawarte w wyroku odsetki i odsetki ustawowe od nieterminowej płatności, orzeczonych przez sąd świadczeń rentowych.**

3b) inne odszkodowania lub zadośćuczynienia otrzymane na podstawie wyroku lub ugody sądowej do wysokości określonej w tym wyroku lub tej ugodzie, **oraz zasądzone od tych kwot odsetki,**

z wyjątkiem odszkodowań lub zadośćuczynień:

- a) otrzymanych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- b) dotyczących korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządono;
- 3c) odszkodowania w postaci renty otrzymane na podstawie przepisów prawa cywilnego w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, przez poszkodowanego, który utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej, albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość oraz odszkodowania w postaci rent przyznane na podstawie przepisów prawa cywilnego w razie spowodowania śmierci poszkodowanego, otrzymane przez osoby uprawnione, o których mowa w art. 446 § 2 ustawy oraz z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1509), a także miesięczne świadczenia na zapewnienie środków utrzymania, o których mowa w art. 753³ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U 2021 r. poz 1805), **oraz zawarte w wyroku odsetki i odsetki ustawowe od nieterminowej płatności, orzeczonych przez sąd świadczeń rentowych.**

Uzasadnienie

Obecnie zadośćuczynienia, odszkodowania oraz świadczenia rentowe są zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych. Natomiast odsetki wynikające zarówno z opóźniania przez odpowiedzialnych za naprawienie szkody, jak i przewlekłość postępowań sądowych, są traktowane przez Ministerstwo Finansów jako podlegający opodatkowaniu przychód. Wydaje się, że taka interpretacja jest całkowicie nieuprawniona. Odsetki, są bezpośrednio związane z zasądzonymi kwotami głównymi i ich celem jest naprawienie szkody, jaką osoba uprawniona poniosła w związku z nieterminową płatnością należnych kwot przez zobowiązanego do naprawienia szkody. Pełnia więc wyłącznie funkcje kompensacyjną.

A to już raczej nie przejdzie.

I. **W ustawie** z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz.U. 2005 Nr 169 poz. 1415)

Zmienia się art. 12 ustawy

Obecna brzmienie

Art. 12. Kompensata wypłacana jest przez sąd rejonowy, który wydał orzeczenie o przyznaniu kompensaty, w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Wypłata następuje ze środków budżetu państwa.

Proponowane brzmienie

Art. 12 Kompensata wypłacana jest przez Fundusz Sprawiedliwości na podstawie orzeczenia sądu rejonowego, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Wypłata następuje ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

J.P.